

The Tenth of April
Громадська організація «Десяте квітня»

UNHCR
Агентство ООН у справах біженців

**КОАЛІЦІЯ ВПО
ПІВДНЯ УКРАЇНИ**

Оцінка потреб внутрішньо переміщених осіб в житлі: ВИДИ, МОЖЛИВОСТІ, рішення

Звіт за результатами дослідження по Одеській області

www.dk.od.ua

2019

Підготовка звіту до видання здійснена в рамках проекту «Правова допомога внутрішньо переміщеним особам та розширення прав і можливостей громад на Півдні України» за фінансової підтримки Представництва Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН).

Зміст цієї публікації є виключно відповідальністю громадської організації «Десяте квітня» та не може використовуватися, щоб відобразити точку зору УВКБ ООН.

У звіті містяться дані станом на 24 жовтня 2019 року. Звіт складено державною мовою в друкованому і електронному вигляді для загального доступу та безкоштовного поширення.

Звіт за результатами дослідження підготовлено за експертної підтримки ГО «Десяте квітня»

The Tenth of April

Громадська організація «Десяте квітня»

Висловлюємо подяку членам коаліції в Одеській області та Координатору коаліції ВПО Півдня України в Одеській області Віктору Демешко за суттєвий внесок на етапі збору інформації в межах дослідження.

**КОАЛІЦІЯ ВПО
ПІВДНЯ УКРАЇНИ**

Зміст

Вступ	3
Методологія дослідження	4
Можливості внутрішньо переміщених осіб забезпечити себе житлом	6
Потреби внутрішньо переміщених осіб в житті	6
Наявні можливості	7
Висновки та рекомендації	12

Вступ

*За даними Уряду України, з початку конфлікту на Сході України (у 2014 році) і тимчасової окупації Криму, в Україні обліковується близько 1,3 млн внутрішньо переміщених осіб. З них **46053 внутрішньо переміщених осіб** (далі – ВПО) проживають в Одеській області. Результати соціологічних та моніторингових досліджень свідчать про те, що близько 38% ВПО не планують повертатися після закінчення конфлікту і анексії.*

Жителі Донецької та Луганської областей, а також АРК, які змушені були покинути їхні будинки і облаштовані місця проживання і, як наслідок, опинилися у складних життєвих обставинах, відносяться до вразливих категорій населення, і потребують особливого ставлення з боку держави. Сьогодні у зв'язку з цим держава Україна нараховує внутрішньо переміщеним особам соціальну допомогу (щомісячну адресну допомогу для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг), надає можливість соціального і тимчасового житла, а також передбачила державну програму «Доступне житло», де 50% вартості оплачує держава Україна, а 50% ВПО.

Незважаючи на це, проблема житла продовжує залишатися найбільш актуальною для внутрішньо переміщених осіб. За даними ГО «Десяте квітня», незначні урядові кроки, спрямовані на вирішення проблеми з забезпеченням права на житло, не досягли системних змін. Прийняті законодавчі рішення щодо

забезпечення житлом ВПО лише в кінці 2018 привели до розробки регіональних і місцевих житлових програм, питання фінансування яких залишається відкритим. Соціальним та тимчасовим житлом майже неможливо скористатися внаслідок відсутності дієвих адміністративних процедур та відповідних фондів. У 2018 році, 18% всіх юридичних консультацій, які ГО «Десяте квітня» надали ВПО, стосувалися питань доступу до житла. У першому півріччі 2019 року, ця цифра склала 15% від загальної кількості консультацій.

Крім того, станом на сьогодні відсутня репрезентативна інформація про потреби ВПО в житлі (масштаби, види житла, причини, бачення вирішення). Актуальність даного дослідження посилюється тим, що регіональні та місцеві житлові програми потребують вдосконалення.

Створення коаліції щодо вирішення житлових питань ВПО на Півдні України в лютому 2019 року покликане активізувати процес усунення проблеми відсутності житла для внутрішньо переміщених осіб, ефективність якого залежить від наявності об'єктивної інформації про масштаби та особливості проблеми.

Таким чином, результати дослідження можуть бути покладені в основу стратегії діяльності коаліції щодо вирішення житлових питань ВПО на Півдні України (Коаліції ВПО Півдня України), а також можуть бути використані при розробці державних, регіональних і місцевих програм щодо захисту ВПО в Одеській області або інших регіонах України.

Методологія дослідження

Мета дослідження - оцінка житлових потреб ВПО в Одеській області, а також їх можливостей в самозабезпеченні житлом; можливостей органів державної та місцевої влади у вирішенні житлової проблеми ВПО; виявлення релевантних рішень.

Методами дослідження обрано метод соціологічного опитування (онлайн анкетування та особисте), а також напівформалізоване інтерв'ю.

Вибірка розрахована з довірчою ймовірністю 95%, похибкою 5%. Оскільки для репрезентативності дослідження є принциповим участь респондентів, які проживають в різних домогосподарствах (не є членами однієї сім'ї), генеральна сукупність відображає кількість сімей ВПО, де в Одеській області проживає 31211 сімей.⁶

Всього опитано 401 респондент. Також проведено інтерв'ю з директором Одеського Регіонального Управління Держмолодьжитла; заступником директора Департаменту праці та соціальної політики Одеської міської ради; директором Департаменту міського господарства Одеської міської ради; директором Департаменту соціальної та сімейної політики Одеської обласної державної адміністрації.

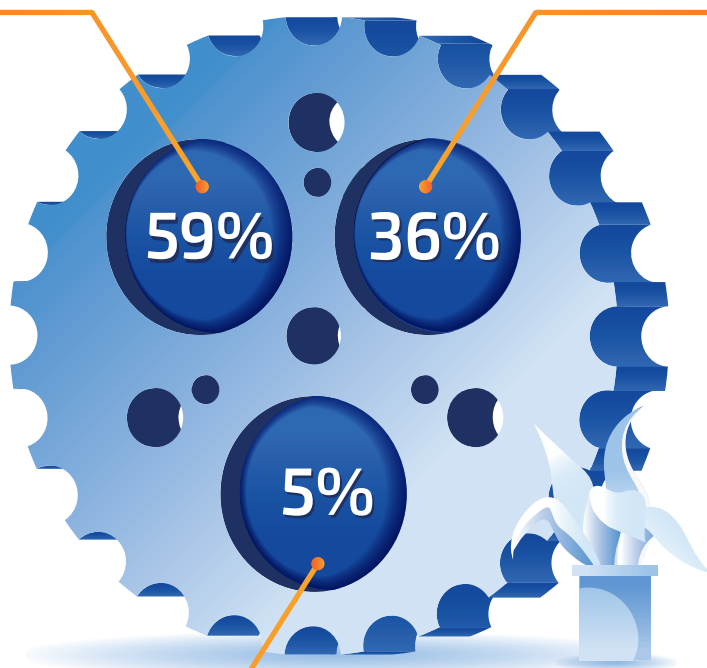
236 (59%) респондентів
перемістилися
з Донецької області

143 (36%) респондентів
перемістилися
з Луганської області

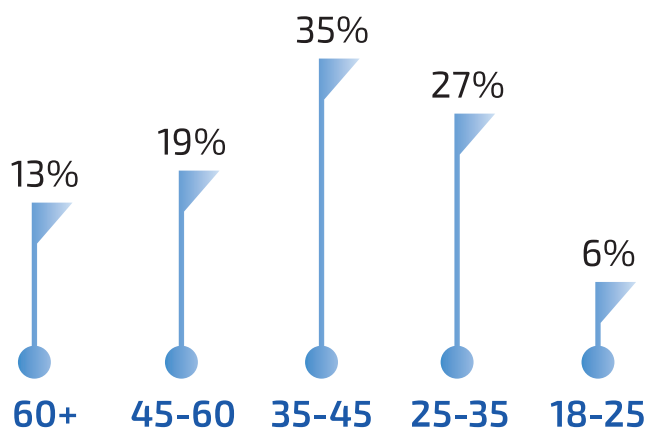

19 (5%) респондентів
перемістилися
з Автономної Республіки Крим

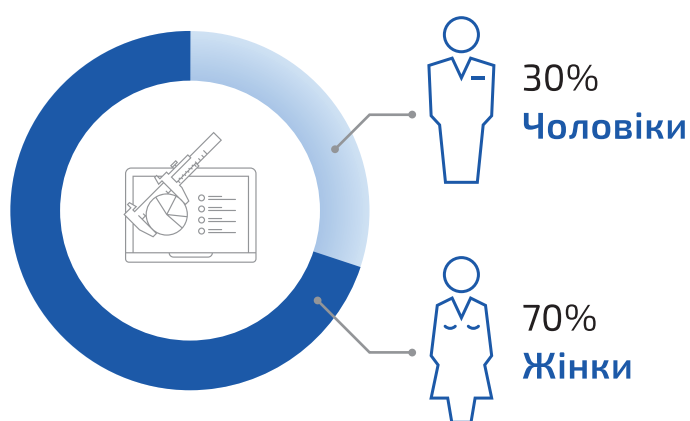

⁶ Дані Міністерства соціальної політики від 25.02.2019г.

Вік респондентів

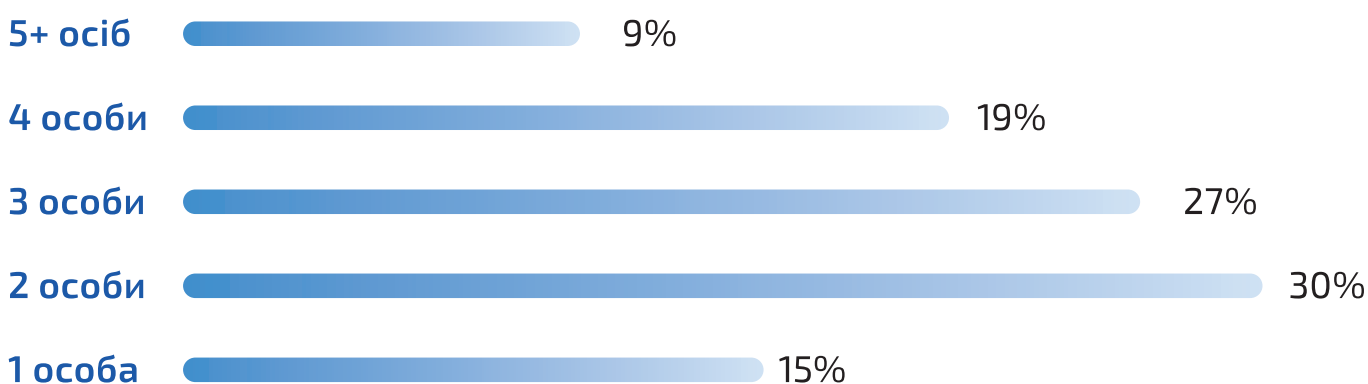
Стать респондентів

Зайнятість респондентів

Кількість членів родини

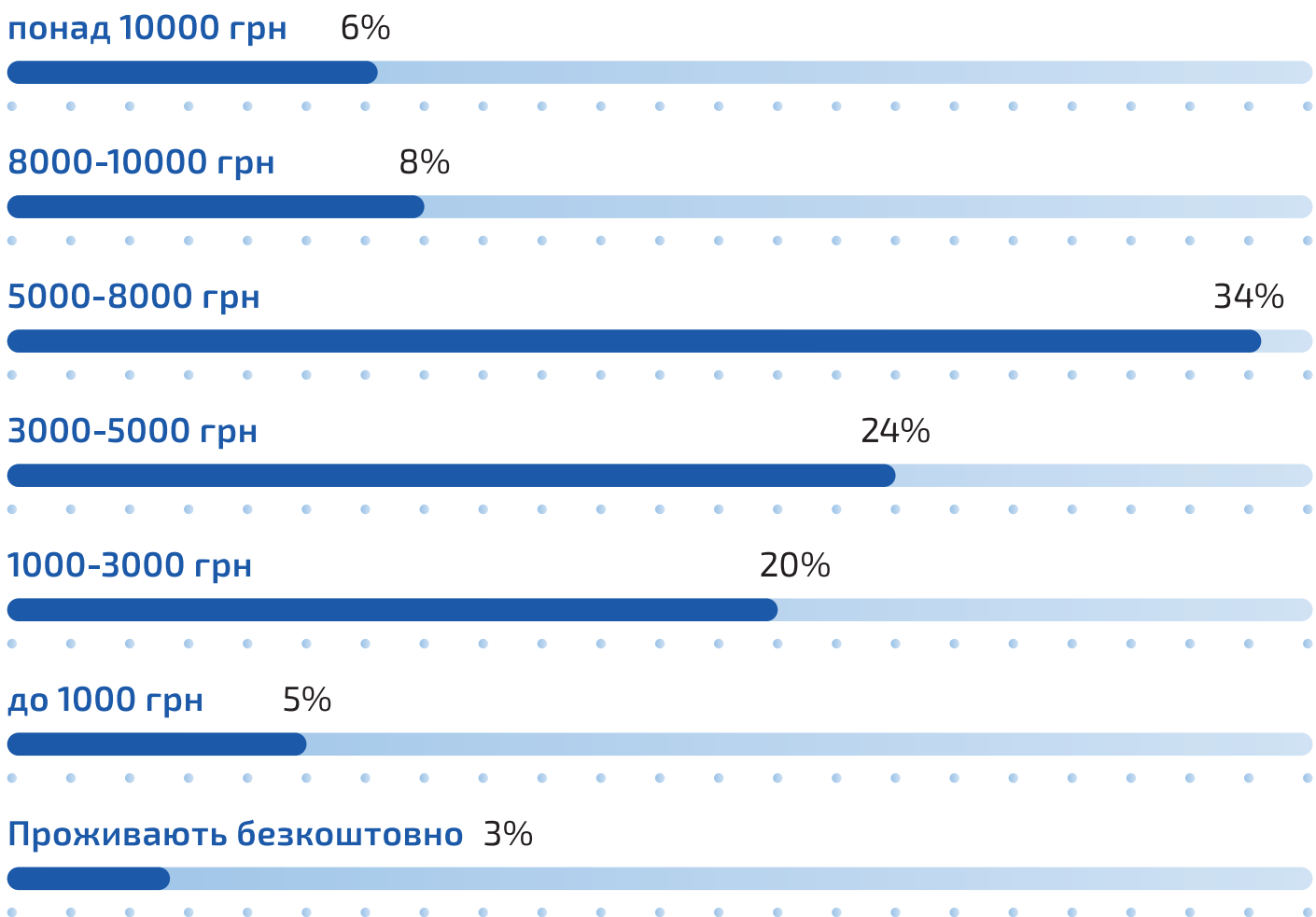
Можливості внутрішньо переміщених осіб забезпечити себе житлом

77% опитаних ВПО в Одеській області проживають в орендованих квартирах/будинках, близько 10% в колективних центрах, 9% у родичів/знайомих та лише 3% опитаних придбали власне житло.

При цьому, 57% ВПО точно не планують повернутися додому після закінчення окупації, та 85% не планують цього робити найближчий рік.

79,5% опитаних не мають перспектив отримати житло на підконтрольній території самостійно. Це зумовлено також тим, що сукупний дохід 23% родин дорівнює 1000-5000 грн, 31% - 5000-10000 грн та 22% - 10000-15000 грн. В середньому вартість орендованого житла коливається від 5000-8000 грн.

Витрати на оплату житла

Таким чином, якщо брати приблизні середні показники, то родина, що складається з 3 членів, маючи дохід 10000 грн та сплачуючи щомісячну орендну плату квартири в розмірі 6000 грн., не спроможна накопичити достатньо коштів для придбання житла на ринкових умовах.

Потреби внутрішньо переміщених осіб в житлі

Поряд з цим, 33% опитаних визначили для себе можливість придбання житла в лізинг як найбільш прийнятний варіант вирішення житлової проблеми. Ще 29% ВПО готові купувати житло в кредит, проте на пільгових умовах.

Враховуючи різний рівень доходів сімей ВПО, 28% з них потребують можливості проживання в житловому приміщенні державної/комунальної форми власності, з правом подальшої приватизації.

12% ВПО готові розпочинати будівництво приватних будинків, у разі виділення земельних ділянок, а 9% заселитися в занедбані будинки, що розташовані неподалік від міста (з доступом до медичних, освітніх послуг, зручною інфраструктурою тощо).

12% ВПО потребують соціального житла.

Окрім програми «Доступне житло», держава передбачила для ВПО можливість отримання соціального та тимчасового, проте про право на отримання такого житла знають лише 10% (про соціальне) та 13% (про тимчасове) опитаних. На думку юристів ГО «Десяте квітня», причиною низької поінформованості ВПО про соціальне та тимчасове житло є й недостатній рівень професійності посадових осіб органів місцевого самоврядування, які часто не бачать різниці та зазначеними вище державними програмами:

Отримуючи відповіді від органів місцевого самоврядування на письмові звернення щодо постановки на чергу на соціальне житло, або надання інформації про перелік документів, необхідних для постановки на чергу, ми бачимо, що посадові особи плутають нормативно-правові акти, які регулюють питання тимчасового та соціального житла. Тобто вони не відрізняють дві абсолютно різні процедури, тож як вони можуть інформувати ВПО?⁷

На отримання тимчасового житла подавали документи 4% респондентів, жоден не зміг реалізувати це право. Щодо одержання соціального – 3% надали необхідні документи, з них 2% його отримали.

66% респондентів взагалі не знають про жодні можливості отримання житла за допомогою влади, що є основною перешкодою в доступі до передбачених державою можливостей, ще 40% зазначили, що не вірять в успіх отримання житла, тож і не звертаються по допомогу.

Тезу підтверджують і юристи ГО «Десяте квітня» огляду на щоденну практику надання консультацій ВПО.

Кожен день, коли ми роз'яснюємо внутрішньо переміщеним особам можливості вирішення житлової проблеми, у відповідь чуємо, що вони не бажають подавати документи на постановку на чергу на соціальне або тимчасове житло, оскільки не вірять в успіх⁸.

Наявні можливості

Під час проведення інтерв'ю в межах дослідження, респонденти прокоментували, що станом на сьогодні забезпечення внутрішньо переміщених осіб житлом є вкрай незадовільним.

Многие внутренне перемещенные лица арендуют квартиры и оплачивают коммунальные услуги, чтобы проживать в нашем городе. Конечно хотелось бы, чтобы эти люди были обеспечены жильём и были разработаны действующие государственные программы, чтобы строилось и лизинговое жильё, и социальное и временное жильё, но, к сожалению, у нас этого нет.⁹

Наразі в Одеській області соціальне житло пропонують лише в Комунальній установі «Одеський обласний центр реабілітації змішаного типу для інвалідів і дітей-інвалідів «Стратегія життя», яка розташована в с. Борщі, Одеської області, проте незначна частина ВПО вирішують скористатися пропозицією держави, що пов'язано з територіальною віддаленістю установи (близько за 212 км від Одеси), незадовільними умовами проживання, незручною транспортною розв'язкою та віддаленістю медичних, освітніх та інших державних установ.

Что касается социального жилья, на территории Одесской области это только «Стратегия жизни», которая находится в с. Борщи. На сегодняшний день там живет около 13-15 ВПО.¹⁰

Окрім того, відповідно до Положення про дану комунальну установу, метою діяльності Установи є забезпечення реалізації соціально-економічних, медичних, фізичних, психологічних, педагогічних, професійних та інших заходів відновлювального характеру, спрямованих на попередження прогресування патологічного процесу, усунення чи максимально можливу компенсацію обмежень життєдіяльності, відновлення здоров'я та трудових навичок інвалідів і дітей-інвалідів, корекцію психічних процесів, здобуття ними освіти, професійну реабілітацію, їх трудову зайнятість незалежно від категорії і причин інвалідності, а також реалізація соціально-економічних заходів в порядку, передбаченому чинним законодавством України стосовно соціально незахищених категорій населення та внутрішньо переміщених осіб.¹¹

Таким чином, «Стратегія життя» є реабілітаційним центром, а не соціальним житлом.

Про використання установи не за призначенням йшлося й у результатах моніторингового візиту Представника Уповноваженого ВРУ з прав людини у південних областях, який було здійснено у квітні 2019 року разом з ГО «Десяте квітня»:

⁹Витяг з інтерв'ю із Заступником директора Департаменту праці та соціальної політики Одеської міської ради

¹⁰Витяг з інтерв'ю із Директором Департаменту соціальної та сімейної політики Одеської обласної державної адміністрації

¹¹Положення про комунальну установу «Одеський обласний центр реабілітації змішаного типу для інвалідів і дітей-інвалідів «Стратегія життя» затвердженого рішенням Одеської обласної ради від 17 червня 2016 року 183-VII

...установа використовується не за призначенням, а передана рішенням Одеської обласної ради для проживання і реабілітації ВПО. Однак, жодної реабілітаційної роботи не ведеться, спеціалізована медична допомога не надається. Робочі місця у розташованих поблизу населених пунктів відсутні. Мешканці установи не мають змоги влаштуватися на роботу, внаслідок чого програма реабілітації ВПО Одеської обласної ради і обласної державної адміністрації не виконується.¹²

Що ж стосується реалізації Закону України 2546-VIII від 18.09.2018, яким передбачено можливості отримання соціального внутрішньо переміщеними особами, які не мають іншого житла для проживання на підконтрольній українській владі території або житло яких зруйновано (знищене) або пошкоджене до стану, непридатного для проживання, внаслідок проведення антитерористичної операції та здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, слід зазначити наступне. По-перше досі не визначено величини опосередкованої вартості найму житла в населеному пункті (м. Одеса), по-друге не визначений чіткий перелік документів, які ВПО мають подавати для постановки на облік на соціальне житло, який також має бути встановлений органом місцевого самоврядування. Станом на сьогодні органи місцевого самоврядування банально відмовляють у постановці на облік на соціальне житло.

Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення громадян доступним житлом» від 10 жовтня 2018 р.

819 передбачено можливість забезпечення внутрішньо переміщених осіб доступним житлом. Це означає, що розмір державної підтримки при придбанні житла складає 50% його вартості. Внутрішньо переміщена особа отримує державну підтримку для забезпечення доступним житлом з урахуванням місця проживання, засвідченого довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

Станом на вересень 2019 року, Одеське Регіональне Управління «Держмолодьжитла» отримали 700 заяв від ВПО на участь в програмі «Доступне житло», близько 14 сімей отримали житло. Зважаючи на відсоток осіб, для яких дана програма є найбільш прийнятним варіантом вирішення житлової проблеми, кількість звернень виглядає низькою. Директор Одеського Регіонального Управління Держмолодьжитла прокоментував це наступним чином:

«Многие в это не верят в результативность государственных программ. Первый вопрос, который задают внутренне перемещенные лица - Какое количество денег выделяется на текущий год? В условиях г. Одессы - это пять миллионов четыреста шестьдесят тысяч - это почти ничего! Второй вопрос - Сколько квартир было получено за истекший период? - Он крайне маленький. На сегодняшний день получено четырнадцать квартир, поэтому люди не хотят тратить свои усилия, заполнять анкету и подавать заявку.

... в месяц обращаются по вопросу участия в программе двадцать-тридцать человек, но услышав о нашей очереди и как она продвигается, люди не подают документы. В первое время, было очень много заявок на участие в программе «Доступное жилье», но сейчас люди уже не верят в успех.¹³

Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву також може надавати внутрішньо переміщеним особам довгострокові пільгові кредити для будівництва (реконструкції) та придбання житла за рахунок власних коштів (коштів статутного капіталу). Програма передбачає надання пільгового кредиту за ставкою НБУ 17% за умови 10% першого внеску. Для ВПО передбачена першочергова участь у даній програмі. Зі слів Директора Одеського Регіонального Управління Держмолодьжитла, жодна особа не заявила на участь у кредитуванні:

На сегодняшний день такая процентная ставка никому не интересна и ни одно лицо не изъявило желание участвовать в программе «Статутный капитал». Доходы людей не позволяют выплачивать такие проценты.¹⁴

Ще однією можливістю для ВПО у вирішенні проблеми житла є Міська цільова програма забезпечення житлом окремих категорій громадян, що проживають у місті Одесі, на 2018-2020 роки, де загальний обсяг фінансування складає **31 824,0 тис.грн.**

За даними Одеської міської ради, станом на 01 січня 2018 року на квартирному обліку при районних адміністраціях Одеської міської ради перебувало **16 365 сімей¹⁶** та одиноких осіб, але серед них не було внутрішньо переміщених осіб.

Програма передбачає створення умов для можливості отримання пільгових довгострокових кредитів для будівництва житла, а саме:

- відсоткова ставка за користування пільговими довгостроковими кредитами у національній валюті становить 5 (п'ять) відсотків річних від суми зобов'язань за кредитом (у 4-6 разів нижче, ніж у комерційних банках);
- відсоткова ставка за користування пільговими довгостроковими кредитами не змінюється протягом строку дії кредитного договору;

¹² Публікація на офіційному сайті Уповноваженого ВРУ з прав людини:

<http://www.ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/4419-re-odeskij-oblasnij-tsentr-reabilitatsiii-zmishanogo-tipu-dlya-invalidiv/>

¹³ Витяг з інтерв'ю з Директором Одеського Регіонального Управління Держмолодьжитла

¹⁴ Витяг з інтерв'ю з Директором Одеського Регіонального Управління Держмолодьжитла

¹⁵ Офіційний сайт міста Одеси: <https://omr.gov.ua/ru/acts/council/110798/>

¹⁶ Відомості, зазначені в Рішенні Одеської міської ради 3609-VII від 19.09.2018 р.

- на суму зобов'язань за кредитом не нараховується індекс інфляції;
- передбачена пільга зі сплати відсотків для сімей з неповнолітньою дитиною (неповнолітніми дітьми). Крім того, позичальникові, який має двох дітей, за рахунок бюджетних коштів погашається 15 відсотків суми залишку зобов'язань за кредитом; позичальникові, який має трьох і більше дітей, – 30 відсотків суми залишку зобов'язань за кредитом.¹⁷

Обсяг планового фінансування програми на **2019 рік** склав **10 млн. 608 тис. грн.**, але затверджене рішенням сесії Одеської міської ради становило **6 млн. 300 тис. грн.** Фактично міська влада виділила **2 млн. 400 тис. грн. на 2019 рік.**¹⁸

17.09.2019 для сім'ї ВПО із трьох чоловік виділено перший кредит на придбання квартири розміром 65,67 м². Всього на обліку в програмі перебуває близько 100 осіб, де 70% внутрішньо переміщені особи.

Таким чином, в 2019 році з'явився позитивний приклад вирішення житлової проблеми ВПО за допомогою міської ради, та з'явилася черга на отримання кредиту.

Окрім внутрішньо переміщених осіб, зазначену вище програму спрямовано на підтримку молодих сімей та одиноких молодих громадян; багатодітних родин; осіб, які постраждали в результаті аварії на Чорнобильській АЕС; працівників бюджетної сфери та комунальних підприємств Одеської міської ради; педагогічних, науково-педагогічних, медичних працівників та членів їх сімей; учасників бойових дій, місце проживання яких зареєстровано у місті Одесі.

Поряд з міською програмою, з 2019 року діє Комплексна регіональна програма забезпечення громадян житлом в Одеській області на 2019-2022 роки¹⁹, ініціатором та розробником якої виступило Управління капітального будівництва

Одеської обласної державної адміністрації, разом з Одеським регіональним управлінням Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву». Загальний обсяг, необхідний для забезпечення програми визначено всього **83 млн. 390 тис. грн.** та **19 млн. 780 тис. грн.** на 2019 рік.

Фактично цього року виділено **2 млн. грн**²⁰. Всього на обліку в програмі перебуває близько 65 осіб (станом на вересень 2019 року), близько 35% заявників – ВПО. 2 сім'ї отримали фінансування на придбання житла за регіональною програмою (не з числа ВПО).

Дана програма також передбачає кредитування, де внутрішньо переміщені особи мають право на отримання кредиту, якщо вони не мають у власності іншої житлової нерухомості ні жта, що розташована у населених пунктах, зазначених у переліку населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та переліку населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07 листопада 2014 р. #1085²¹.

¹⁷ Відомості, зазначені в Рішенні Одеської міської ради 3609-VII від 19.09.2018 р

¹⁸ Витяг з інтерв'ю з Директором Одеського Регіонального Управління Держмолодьжитла

¹⁹ <http://oblrada.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/959-VII.pdf>

²⁰ Витяг з інтерв'ю з Директором Одеського Регіонального Управління Держмолодьжитла

Розмір кредиту на будівництво та придбання житла визначається Одеським регіональним управлінням Держмолодьжитла, виходячи з нормативної площі, вартості будівництва (придбання) житла за цінами, що діють на час укладення кредитного договору, та витрат на страхування (у разі надання кредиту на будівництво житла), без урахування першого внеску позичальника. При цьому, розрахункова вартість 1 кв. метра житла (або майнових прав на житло, що будується) визначається згідно з експертною оцінкою, яка є дійсною протягом тридцяти днів з моменту складання експертного звіту. У разі перевищення нормативної площі позичальник сплачує за власний рахунок вартість будівництва (придбання) понаднормативної площі житла, а також додаткові витрати на страхування (у разі надання кредиту на будівництво житла) у терміни та порядку, встановленому кредитним договором.

Розмір кредиту, що надається позичальнику для будівництва або придбання індивідуального будинку в сільських населених пунктах, може бути збільшений до 30 відсотків суми, обчисленої відповідно до нормативної площі²².

На думку респондентів, основною перешкодою у вирішенні житлової проблеми для ВПО є неналежний рівень фінансування як з державного, так і з місцевих бюджетів (прикладом, надходження коштів на рахунки управління, відповідно до розподілу коштів з загального державного бюджету на 2019 рік за КПКВК 2751190 «Надання державної підтримки для будівництва (придбання) доступного житла» склало **800 000,00 грн.**²³). Окрім того, відсутні дієві механізми вирішення зазначеної проблеми, які б враховували потреби та можливості внутрішньо переміщених осіб та за ефективною участі органів державної влади та місцевого самоврядування.

Основной проблемой в предоставлении жилья ВПО остается недостаточное финансирование. Даже по существующим, не совсем удачным программам оно крайне низкое. Так же нет единого механизма решения жилищного вопроса, который бы устраивал и переселенцев, и органы власти.

²¹ Відомості, зазначені в Положенні про порядок надання пільгових довгострокових кредитів для забезпечення житлом окремих категорій громадян, що проживають в Одеській області

²² Відомості, зазначені в Положенні про порядок надання пільгових довгострокових кредитів для забезпечення житлом окремих категорій громадян, що проживають в Одеській області

²³ Інформація з офіційного сайту Одеського Регіонального Управління Держмолодьжитла:

<https://od.molod-kredit.gov.ua/novyny/do-uvahy-hromadian-iaki-podaly-zaiavy-na-otrymannia-derzhpidtrymky-za-prohramoiu-dostupne-zhytlo-5-copy>

Висновки та рекомендації

Так, сьогодні найбільшою перешкодою для ВПО на шляху до повноцінної інтеграції в нові громади залишається відсутність власного житла на підконтрольній Україні території. Враховуючи співвідношення доходів та витрат на оренду житла, більшість родини ВПО позбавлені можливості придбання квартир/будинків на ринкових умовах, тож потребують підтримки держави у цьому питанні. Наявні можливості (соціальне, тимчасове житло, програми «Доступне житло», «Статутний капітал», міська та обласна програми кредитування) сьогодні виявляються малоефективними внаслідок недостатнього фінансування, слабкого механізму та матеріальної неможливості ВПО брати в них участь. Разом з тим, в межах опитування переселенці зазначали, що не знають про наявні можливості отримання житла, тож низька поінформованість включно може бути завадою в реалізації прав на житло.

Важливо, що програма «Доступне житло» є найбільш прийнятним варіантом вирішення проблеми житла для 37% ВПО, що проживають в Одеській області. Можливість отримати кредит на пільгових умовах, в тому числі для сплати внеску по програмі «Доступне житло» також суттєво розширить можливості ВПО вирішити дану проблему. 33% хочуть придбати квартири в лізинг.

Рекомендації:

Кабінету Міністрів України (Міністерству регіонального розвитку та будівництва):

1. Збільшити обсяг фактичного фінансування програми «Доступне житло», а також міської та регіональної житлових програм до необхідного визначеного програмами.
2. Створити робочу групу з розробки лізингової програми для ВПО та вдосконалення механізмів реалізації існуючих програм.
3. Надати можливість отримання ВПО пільгового кредиту для сплати внеску по програмі «Доступне житло».

Одеській обласній державній адміністрації та органам місцевого самоврядування:

1. Додати до Стратегії розвитку Одеської області пункт щодо розробки програм, спрямованих на інтеграцію ВПО, зокрема в контексті вирішення житлової проблеми.
2. Популяризувати позитивні приклади вирішення житлової проблеми ВПО за допомогою держави, місцевого самоврядування (зادля підняття рівня довіри серед ВПО).
3. Посилити складову інформування ВПО про наявні житлові програми та можливості отримання земельних ділянок у власність.
4. Розширити коло об'єктів соціального та тимчасового житла в Одеській області.
5. Провести інвентаризацію будинків, що перебувають в занедбаному стані та є відумерлим майном²⁴ для розгляду подальшої можливості їх заселення вразливими категоріями осіб, серед яких ВПО.
6. Забезпечити додаткову професійну підготовку для окремих посадових осіб у питаннях житла для ВПО.

²⁴ Відумерлим майном визнається майно спадкодавця, який не залишив спадкоємців ні за заповітом, ані за законом. За загальним правилом, таке майно переходить у власність держави або відповідної територіальної громади

The Tenth of April
Громадська організація «Десяте квітня»

UNHCR
Агентство ООН у справах біженців

**КОАЛІЦІЯ ВПО
ПІВДНЯ УКРАЇНИ**

